Пише: Владислав Б. Сотировић
субота, 17 јануар 2009 13:56

Литванија је трећа земља у Европи (након Летоније/Латвије и Бугарске) чији су грађани у 2009. г. изашли на улице (16. јануара) да протестују против своје националне владе, тј. њене антикризне политике. Протестовало се у главном граду Виљнусу, који је ове године званично културна престоница Европе, испред зграде Владе и Парламента (Сеимас), тј. тачно на оном месту где је само три дана раније нација обележила још једну годишњицу антисовјетске револуције (13. јануар 2009. г.). Један од учесника протеста, на коме су полупани прозори на дотичним зградама а полиција употребила „сва законом дозвољена средства“ за борбу против демонстраната, је сликовито представио развојни пут Литваније од јануара 1991. г. до јануара 2009. г. рекавши да су данас на улице изашла деца родитеља који су били на тим истим местима пре осамнаест година. За време протеста и сукоба са органима реда и мира све интернет странице великих информативних служби у земљи су биле искључене. Ипак, поред овог куриозитета за који се није веровало да ће бити употребљен од стране националне службе државне безбедности овдашње политичке аналитичаре, али и посебно странце који нешто дуже живе у Литванији, изненадила је политичка солидарност на етничком принципу: наиме по први пут након јануара 1991. г. митинговало се без обзира на националну припадност а за проблеме у земљи се не окривљује завереничка Москва већ локални политичари. Од ове међуетничке солидарности је наравно одступио само Председник Литваније, Валдас Адамкус, од кога се ништа друго није ни могло очекивати (као типичног америчког ђака, држављанина и политичке марионете дошле из Чикага) који је у обраћању нацији на државној телевизији индиректно, али сасвим разумљиво и неуверљиво, видео Путинове мирођије у Литванском економско-финансијском лонцу који се кува већ од самог почетка живота ове мале балтичке државе у Европској Унији.

Све веће незадовољсрво нације владином антикризном политиком је сасвим разумљиво ако се зна да је камен темељац те политике ударање нових харача на пореске обвезнике али без смањивања расхода саме Владе и Парламента (плата једног парламентарца износи 12.000 лита што је око 3.200 евара плус разноразне

привилегије). Новитет те политике, поред повећања ПДВ-а, редовних пореза, маржи на робу широке потрошње, је и „оригиналан рецепт“ попуњавања државног буџета – месечна такса на све аутомобиле у земљи, како у власништву правних тако и приватних лица. Услед повећања државних акциза за бензин исти од 1. јануара 2009. г, овај дериват је скупљи него у Великој Британији а британске државне акцизе на гориво су дупло мање од новоуведених литванских. Да је „светска економска криза“ дубоко зашла на територију Републике Литваније види се најбоље из чињенице да је национална новинска компанија Лиетувос Ритас (Литванско јутро) отпустила читавих 40% службеника, а плате на државном универзитету у Виљнусу касне за читав месец. Страх од још дубље рецесије је оправдан а опозиција најављује нове и много масовније и боље организованије антивладине уличне митинге. Ипак, оно што у овом тренутку боде очи неутралним посматрачима на Балтику је чињеница да су обични грађани по први пут од 1991. г. почели отворено да се критички осврћу на проевропску политику земље која им није донела никакве видљиве резултате у бољитку живота у односу на пласиране пропагандне пароле „Еуруполитичара“.

Сећам се разноразних пропагандних техника па чак и трикова којима се служила владајућа проевропска политичка гарнитура и њима потчињени државни медији. Суштина пропагандног бомбардовања нације у проевропском контексту би се могла свести на то да се визуелним ефектима покушавало на све начине увући „Европу“ под кожу обичног грађанина без обзира које етнолингвистичке или верске припадности био. Једноставно, све је мање-више морало да буде „европско“ – од натписа на новопоклоњеним Мерцедес аутобусима градског саобраћаја („Будимо Европљани!“) па до јефтиног домаћег „Еуро“ пива које се иначе од стране домаћих алко-Еуро-фанова обично меша са исто тако јефтином домаћом вотком како би се ваљда Европа чвршће зацементирала у главама локалних потрошача а у циљу избијања сваког Еуро-скептицизма. Испало је у пракси да су „Еуро“ пиво у суштини конзумирали управо они који из своје авлије никада у животу нигде нису ни изашли а о Европи слушали и гледали само на ТВ програму уколико су били трезни.

Про-Еуро пропаганда је здушно по моделу „сви у један глас“ читаву једну и по деценију утувљавала у главу својим грђанима једину могућу националну „Еуро алтернативу“ као пандана повратку „руских“ тенкова и азијатске културолошке оријентације. У сфери економије су се разлегале патриотске песмице о дуплирању животног стандарда, националног бруто производа и извоза на Запад (тј. ЕУ) одмах по прикључењу литванског вагона на европски воз. Како домаћи тако и инострани економски експерти су прогнозирали крајње светлу економску будућност земље уколико се уђе у клуб Европске Уније из кога до сада ко је ушао није ни изашао.

Прошле календарске године је Влада Републике Литваније наручила научну студију засновану на релевантном експертском истраживању о стварним економским бенефицијама земље за четири и по године бивствовања у ЕУ клубу. Читајући Извештај експертске групе (чији су делови и закључци објављени у дневној штампи) се реално долази до закључка да неком општем радовању нема места а да понаособ новци добијени из ЕУ фондова (систем кредита са каматама) одлазе у бездане без дна тако да они који би требало да осете на својој сопственој кожи све финансијске предности од ЕУ фондова то једноставно не могу да потврде. У извештају се наглашава да се литванска економија након економске кризе у Русији 1998. г. обновила. Русија је иначе све до уласка Литваније у ЕУ била јако битан економски партнер како по питању извоза тако и по питању увоза. Нарочито су били доста тражени руски лекови који су били квалитетни и најмање дупло јефтинији од западних. Никада ми се није десило да сам купио руски лек, било за одрасле било за децу, а који није помогао. Руски медикаменти су овде још увек доста цењени а њехова велика привлачна моћ је како у квалитету тако и у цени. Поред цигарета и алкохола из Русије и Белорусије се још увек шверцују и лекови. Међутим, након уласка у ЕУ руске лекове у апотекама нећете наћи.

Национални бруто производ Литваније је 2004. г. био 61,7 милијарди литванских лита (ЛТЛ) (1 USD=2,2 ЛТЛ), а године 2006. 71,6 милијарди лита. Другим речима, раст НБП-а је био за ове три године 16,2%. Питање је да ли је то много или мало? Може се рећи да је у апсолутним бројкама задовољавајуће, али с друге стране какве су пропагандно-оптимистичке прогнозе биле пред улазак у ЕУ (у Слобином стилу из 1990. г. да ћемо имати животни стандард као у Шведској) не може се бити ни у ком случају имало задовољан. Сећам се одлично да је један домаћи економиста из редова локалних еурофанова прогнозирао раст НБП и до 90% након првих пет година уласка у ЕУ. Тим више се практично нема чему много радовати ако се узму у обзир званични подаци из републичког Статистичког уреда а по којима је НБП растао задовољавајућом брзином и до уласка у ЕУ. Наиме, од 2001. г. раст литванског НБП до 2004. г. у просеку је био 6,5% годишње а 2003. г. (дакле годину дана пред улазак у ЕУ) је износио читавих 10,3%. Уколико се упореде у просеку последње три године пре уласка у ЕУ и прве три године након уласка у исту долази се до закључка да је НБП од 7,96% пао на 7,64%. На крају, Литванија је пре уласка у ЕУ имала дефлацију док се сада суочава са реалном инфлацијом од 15%. са падом животног стандарда од 30%. Да су са улице могуће промене на Балтику доказали су очеви данашњих демонстраната пре осамнаест година. Сада су на реду њихова европска деца. Следећи излазак Европске Литваније на улице је заказан за десетак дана.